

Писмото на Павел до Тит

Събития, довели до написването на писмото на Павел до Тит, написано от Никопол по време на освобождаването на Павел от първия затвор, около 63 г. сл. Хр.

Посланието на Павел до Тит

ВЪВЕДЕНИЕ

¹ 1. Заглавие. В най-стария известен днес гръцки ръкопис заглавието на това послание е просто Pros Titon („До Тит“). Без съмнение, тъй като оригиналният автограф на Павел е бил лично писмо, той не е съдържал официално заглавие.

2. Авторство. Както и при другите пастирски послания, съвременната критическа наука като цяло поставя под въпрос твърдението на това послание, че Павел е негов автор (гл. 1:1), което този коментар приема безрезервно. За разглеждане на свързаните с него проблеми вижте том V, стр. 183, 184. Относно времето и обстоятелствата на писане вижте том VI, стр. 107.

3. Историческа обстановка. Това послание е адресирано до Тит по време, когато той е бил зает със служение сред християните на Крит. Този голям остров в Средиземно море е дълъг 258 км и широк от 11 до 56 км. Общата му площ е 8285 км². Тясната, но плодородна крайбрежна равнина от северната страна се издига

¹ Никол, Ф. Д. (1978). Коментар на Библията на адвентистите от седмия ден: Светата Библия с екзегетични и обяснителни коментари. Серия с коментарни справки (Тит 1:1). Вашингтон, окръг Колумбия: Асоциация на издателствата „Ревю енд Хералд“.

бързо преминава в крайбрежна верига, отвъд която се издига втора верига, още по-висока, а зад нея - трета. Най-високата от тези планини е планината Псилорити (надморска височина 8 065 фута или 2 458 м). Това е древната планина Ида, където според древногръцка легенда е роден езическият бог Зевс.

През второто хилядолетие пр.н.е. Крит е бил център на цивилизация – минойската – която съперничела на цивилизациите на Месопотамия и Египет. Там полулегендарният цар Минос, както се говорело, държал в сложен лабиринт чудовище-бик, което поглъщало пленени гръцки младежи. Този мит за Минотавъра може би се обяснява с лабиринтните руини на минойския дворец в Кнос и изображенията на млади акробати, занимаващи се с опасния подвиг да прескачат рогата и гърбовете на бикове. Преди 1400 г. пр.н.е. минойският Крит е имал мощен флот, обширна търговска империя и високоразвита цивилизация (с развито изкуство и три писмени системи), която се е разпространила в Южна Гърция, съсредоточена в Микена. Търговията му с Египет и Сирия, за която свидетелстват артефакти, го е превърнала в канал за комуникация между Изтока и Европа. Филистимците са живели на Крит, преди да мигрират в Палестина (виж том II, стр. 33, 34; том III, стр. 131).

В крайна сметка е колонизиран от гърците и играе важна, макар и незабележима, роля през някои от по-славните епохи на елинската история. В най-ранните години на християнството критяните се отличават с добре позната репутация за нечестност и ненадеждност (вж. Тит 1:12). Изглежда, че островът е служил като щаб на пирати през 1 век пр.н.е., но те са покорени и през 67 г. пр.н.е. става част от Римската империя; въпреки това критяните продължават да служат като наемници в чуждестранни армии.

Не се знае много за Тит. Личните препратки в посланието са оскъдни и той не се споменава в Деяния на апостолите. Най-ранният намек за него се появява в Галатяни 2:1–3, където Павел говори за Тит, който го придружавал от Антиохия, когато той присъствал на Йерусалимския събор. Там, като необрязан обърнат от езичеството, той станал тестов случай, засягащ въпроса за обрязването на езичниците. След известно време той представлявал Павел в Коринт (2 Кор. 8:16, 17; 12:17, 18), където се справил успешно с трудностите, обсъдени толкова откровено във 2 Кор. 2; 7. Той също така организирал събирания на дарения за светиите в Йерусалим (2 Кор. 8:6–10). Павел го смятал за надежден довереник и доверен войник на кръста (2 Кор. 12:18) и го нарича брат, сътрудник и сътрудник в труда (2 Кор. 2:13; 8:23). В това послание той говори за Тит като за син във вярата (гл.

1:4). Тит е споменат за последно в Новия завет като отишъл в Далмития, съвременна Югославия (2 Тим. 4:10). Евсевий, църковният историк от IV век, нарича Тит епископ на остров Крит (Евсевий, Църковна история, iii. 4).

4. Тема. Освен факта, че Павел е оставил Тит на остров Крит (Тит 1:5), точните обстоятелства, при които е написано това послание, не могат да бъдат реконструирани. Изглежда, че Павел е пътувал в компанията на Зина, Аполос, Артема и Тихик (гл. 3:12–15). Очевидно Зина и Аполос са се готвели да тръгнат на пътешествие, което ще ги отведе покрай Крит, и затова Павел ги е помолил да занесат това послание на Тит, който е трябвало да се присъедини към Павел за зимата в Никопол. Смята се, че посланието до Тит е написано между първото и второто затворничество на Павел в Рим, около 65 г. сл. Хр. (виж том VI, стр. 107).

От посланието става ясно, че е имало групи християни на редица места в Крит. Общата църковна организация обаче била непълна и се задавали проблеми заради лъжеучители, които може би са били полупокръстени евреи. Тези лъжеучители

Учителите наблягали много на митовите, родословията и закона. Те губели много време и енергия, както свои, така и на други членове на църквата, в безсмислени спорове. Тит бил отговорен за изясняването на нещата и Павел му изпраща съвети и насърчение. В това писмо Павел е особено загрижен да даде на Тит съвети, които биха му помогнали да утвърди наскоро обърнатите във вярата християни от Крит в истинската християнска вяра и живот. Съответно, посланието е много практично. Павел съветва за по-задълбочена и формална църковна организация и съветва Тит относно квалификацията на църковните старейшини. Той му напомня за репутацията на критяните за лъжливост и мързел и намеква, че християните там са били обезпокоявани от еврейски легалисти.

Павел посочва по-специално, че акцентът върху церемониалната нечистота във времето има тенденция да прави самата съвест нечиста. Когато умът е погълнат от религиозни любопитни факти, твърде често наистина важните въпроси за морала и почтеността се игнорират и религията се изразжда до въпрос на форма и теория.

Павел силно набляга тук, че критските християни трябва да бъдат трезви, целомъдрени и напълно праведни в целия си живот. Робите – каквито несъмнено са били много от тях – точно както всички останали, трябва да бъдат послушни и честни.

В кулминацията на своето писмо Павел напомня на Тит, а чрез него и на критяните, че Божията доброта към човека не се печели с добри дела, а е дар от Неговата милост чрез Исус Христос.

Осъзнаването на езическото наследство на тези критски братя и на психическото объркване, причинено от юдаизиращите учители, помогна на Павел да се справи конкретно с техните проблеми. Неговите съвети са ясни и конкретни. Той разбира своя народ и основните им модели на човешко поведение. В това писмо той показва прецизност и проникателност, на които проповедниците днес биха се стремили да подражават.

5. Очертание.

I. Поздрав, 1:1–4.

II. Указания към Тит, 1:5 до 3:3.

A. Ръкополагането на епископи, 1:5–12.

Б. Ограничаване на дейността на лъжеучителите, 1:13–16.

В. Здравото учение насърчава превъзходството на характера, 2:1–15.

1. Свидетелство за характера на старейшини, 2:2.

2. Свидетелство за характера на възрастни жени, 2:3.

3. Свидетелство за характера на по-млади жени, 2:4, 5.

4. Свидетелство за характера на по-младите мъже, 2:6.

5. Свидетелство за характера на Тит, като евангелски служител, 2:7, 8.

6. Свидетелство за характера на християнските служители, 2:9, 10.

7. Пришествието на Исус Христос като стимул за превъзходство на характера, 2:11–15.

Г. Граждански отговорности на християнина, 3:1–3.

III. Спасението е плод на Божествената любов, 3:4–7.

A. Християните са оправдани чрез Божията милост, 3:4, 5.

Б. Християните са осветени от силата на Светия Дух, 3:5, 6.

В. Християните са наследници на вечни привилегии, 3:7.

IV. Превъзходството на християнския характер, което трябва да се прояви, 3:8–11.

A. Християните трябва да водят в добри дела, 3:8.

Б. Християните трябва да избягват безполезни дейности, 3:9–11.

V. Лични бележки и благословия, 3:12–15.

ГЛАВА 1

1 С каква цел Тит беше оставен в Крит? 6 Как трябва да бъдат квалифицирани избраните за служители? 11 Устата на злите учители да се замълчи: 12 и какви хора са те.

1. Павел. Вижте върху Рим. 1:1.

Слуга. Или „слуга“. Въпреки че уводите към посланията на Павел обикновено следват подобен модел, използваното тук поздравление е уникално. Обикновено Павел нарича себе си „слуга на Исус Христос“ (вижте върху Рим. 1:1; Фил. 1:1).

Апостол. Вижте върху Рим. 1:1; 1 Тим. 1:1. Въпреки че е Божий роб, без имот и независимост, Павел беше посланик на Царя на царете, с целия престиж и привилегии, съпътстващи тази задача.

Исус Христос. За значението на имената Исус и Христос вижте Матей 1:1. За Павел Исус Христос е Бог и притежава качествата на Бог (вижте Кол. 2:9; 1 Тим. 1:1; 2 Тим. 4:1). Авторитетът на Исус Христос, който лично е упълномощил Павел за апостолство (вижте Кол. 1:11, 12), е върховният авторитет на вечния Бог. Посланието на Павел е от Всевишния; пълномощните му са му представени на пътя за Дамаск (Деяния 9:15; 22:14, 15; 26:16, 17; Кол. 1:1).

Дължината на този поздрав е необичайна, но целенасочена. Тъй като Тит работи в нова и трудна област неговият авторитет може често да бъде оспорван. За да избегне всяко неудобно недоразумение, Павел прави ясно изявление относно собствените си божествени пълномощия и валидността на задачата на Тит, като по този начин прогонва с тиха окончателност всяко евентуално съмнение относно авторитета на Тит.

Крит беше нова и трудна област. Павел очевидно беше работил там за кратко време само, и ранното му напускане може би е било повод за някакво недоразумение. Следователно, много зависи от правилното разбиране на позицията и авторитета на Тит и Павел, под чието ръководство Тит е работил. Въведението на Павел ясно изяснява собствената му позиция. Ако някой отхвърля Тит и неговите съвети, той по този начин отхвърля и ясно определената позиция и авторитет на Павел. Уважението, което критяните са изпитвали към Павел, трябва да се отдаде и на личния представител на Павел.

Според вярата. Съществуват известни различия в мненията относно това дали тази фраза посочва целта на апостолството на Павел или стандарта, по който е бил избран. Ако е второто, това може да означава или че Павел е бил избран в съответствие с вярата, тоест с християнското откровение на истината, или че проповядването му е било в съответствие с това откровение на истината или с християнската доктрина.

Ако това изразява целта на труда на Павел, това означава, че той се смята за инструмент в Божия план да донесе вяра в сърцата на мъжете и жените. Мисълта може да бъде: Целта на моето апостолство е да доведе избраните от Бога до спасителна вяра.

Целта на въведението на Павел е да спечели, както за себе си, така и за Тит, пълното одобрение и доверието на критските християни. Съответно, може би Павел тук подчертава, че съдържанието на това писмо и цялото служение на Тит са в пълно съответствие с християнската вяра, както критяните вече са я разбирали. Мисията на Тит, като представител на Павел, е в пълно съответствие с волята на Христос и с откровението на истината, което те вече притежават.

Избрани. Гръцки *eklektoi*, „избрани“ (виж Рим. 8:33). Тук Павел може да сравни християнската църква с древен Израел, който е бил избран от Бога да носи посланието

на спасение за света (виж Исаия 43:20; 45:4; 65:9). За обсъждане на ролята на Израел като „избран“ Божи народ вижте том IV, стр. 25–38. Отговорностите, някога възложени на Израел, сега принадлежат на християнската църква (вижте върху 1 Петрово 2:9, 10).

Признаване. Гръцки *epignōsis* (виж върху Еф. 1:17). Павел говори не само за интелектуално разбиране, но и за експериментално познание на евангелската истина. Върху това знание се изгражда и укрепва вярата. Сравни 1 Тим. 2:4; 2 Тим. 2:25; 3:7; Евр. 10:26.

Благочестие. Християнската „вяра“ или учение е предназначена да води до благочестив живот, а не просто нови теории (вижте върху 1 Тим. 2:2; 4:7, 8; 6:3, 5, 6; 2 Тим. 3:5; 2 Петр. 1:3).

2. Вечен живот. Гръцки *zōē aiōnios* (виж върху Йоан 3:16). За *zōē*, „живот“, виж върху Йоан 1:4, а за *aiōnios*, „вечен“ или Мат. 25:41. Вечният живот е целта на служението на Павел и целта на истинския християнин, който изгражда живота си върху принципите на „истината“.
(Тит 1:1).

Не можеш да лъжеш. Вижте върху 2 Кор. 1:20; 2 Тим. 2:13. Християнското откровение е толкова надеждно, колкото и непроменимата природа на Бога.

Преди началото на света. Вижте върху Рим. 16:25; 2 Тим. 1:9.

3. В определеното време. Или „в подходящото време“, „в подходящото време“ (вж. 1 Тим. 6:15). Въпреки че Божиите обещания винаги са съществували, критяните са били уведомени за тях едва наскоро, в съответствие с Божия план за провъзгласяване на Неговото послание.

Слово. Тоест, Божието послание за спасение.

Проповядване. Гръцки *kērugma*, „провъзгласяване от глашатай“ (вижте върху 1 Кор. 1:21).

Поверен. Или „поверен“ (вижте върху 1 Тим. 1:11). Павел не се колебае да говори за своите проповядването като средство, чрез което Божието Слово трябва да бъде публично изявявано. С убеждение апостолът провъзгласява евангелието като откровение на най-дълбоките Божии цели. Страхотна отговорност лежи върху човек, когото Бог е назначил за Свой говорител, защото той става жива връзка между достатъчността на Бога и нуждите на хората. Като Божи посланик или „апостол“ (Тит 1:1), той изразява не своето собствено послание, а това на Този, когото представлява. Така истинският служител, подобно на Павел, проповядва истината, каквато е в Исус Христос.

Заповед. Вижте върху Рим. 16:26; 1 Тим. 1:1. Назначението на Павел да проповядва не е резултат от някакъв негов собствен план, а от волята и целта на Бог, Който Му е възложил тази отговорност по толкова непосилна причина, че е бил принуден да каже: „Горко ми, ако не проповядвам благовестието!“ (1 Кор. 9:16).

Бог, нашият Спасител. Вижте 1 Тим. 1:1.

4. Тит. Тит не се споменава в книгата Деяния. Някои факти за него могат да бъдат събрани от случайни препратки в посланията на Павел. Той е бил християнин от езичници (Гал. 2:3), вероятно обърнат във вярата на Павел (Тит 1:4). За първи път е споменат като придружител на Павел от Антиохия до Йерусалим за Йерусалимския събор (Гал. 2:1–3; вж. Деяния 14:26–

28; 15:1–4); следователно понякога се предполага, че е бил родом от Антиохия. По-късно той е свързан с Павел по време на част от Третото мисионерско пътуване на апостола (2 Кор.

2:13; 7:6, 13). Посланието до Тит ни информира, че той е оставен в Крит, за да уреди някои неща и да организира църкви там (гл. 1:5). Критската служба е била само временна, тъй като Тит е бил помолен да се присъедини към Павел в Никопол (гл. 3:12). Тит е споменат за последно във 2 Тим. 4:10, където се казва, че е отишъл в Далмация.

Собствен син. За подобни думи, адресирани до Тимотей, вижте 1 Тим. 1:2. Легитимността на позицията на Тит като църковен водач се основава на духовното ръководство и възпитание, които Тит е получил от самия Павел. Тит е напълно упълномощен да изпълнява задълженията си като водач на църквата в Крит.

Обща вяра. Тоест, обща както за езичници като Тит, така и за евреи като Павел. Християнството обединява хората, независимо от раса, цвят на кожата, социално положение или пол. Всички са едно в Исус Христос (вижте Гал. 3:28). Сравнете 1 Тим. 1:2.

Благодат. Вижте Рим. 1:7.

Милост. Текстовите доказателства подкрепят (вж. стр. 10) пропускането на тази дума.

Мир. Вижте върху Рим. 1:7; 1 Кор. 1:3.

Бог Отец. Вижте Рим. 1:7.

Спасител. Вижте гл. 1:3; 2:10–14; 3:4–7. Акцентът на Павел върху ролята на Исус Христос като Спасител на човека предвижда основната тема на посланието – че християните трябва да разкриват спасителната сила на Бога.

5. Поради тази причина. Павел тук повтаря първоначалното си напътствие към Тит, несъмнено в полза на критските църковни членове. Липсва информация относно ранното заминаване на Павел от Крит. Може би напрежението от задълженията в други области го е накарало да си тръгне. Или може би просто е бил уверен в способността на Тит да продължи делото. Тит е демонстрирал своята находчивост и административни способности при по-ранни назначения (виж 2 Кор. 2:12, 13; 7:5, 6; 8:16, 17, 23).

Тъй като в книгата Деяния на апостолите не се споменава за посещението на Павел в Крит, някои предполагат, че това пътуване се е случило след първото му затворничество в Рим (вж. том VI, стр. 107).

Крит. Вижте стр. 355.

Подредено. Тит трябваше да завърши делото по организирането на критската църква. Вероятно защото критяните не са смятали, че след заминаването на Павел е необходима допълнителна организация, Тит се е нуждаел от това специално разрешение, за да усъвършенства ефикасна организация. Всяка нова организация изисква време и внимание, за да функционира ефективно, и всеки лидер знае, че новите планове трябва да се разгръщат постепенно и тактично.

Желание. Или „липса“, тоест нещата, които остават да бъдат направени.

Ръкополагам. Или „назначавам“.

Старейшини. Гръцки: presbuteroi (виж том VI, стр. 26, 38; виж върху Деяния 11:30). Назначаването на „старейшините“ включвало церемонията по ръкополагане (виж 1 Тим. 4:14; 5:22; 2 Тим. 1:6).

Във всеки град. Или „град по град“. Очевидно евангелието е постигнало голям напредък в Крит.

Назначен. Гръцки diatassō, „да ръководя“, „да командвам“. Тук Павел говори за предишни инструкции, дадени на Тит относно управлението на църквата в Крит.

6. Ако има такива. Тук Павел започва да изброява качествата на презвитерите, или „старейшини“. Това е паралелно с напътствията му към Тимотей (вижте 1 Тим. 3:1–7).

Безупречен. Вижте върху 1 Тим. 3:10.

Съпруг на една жена. Вижте върху 1 Тим. 3:2.

Верни деца. Тоест, деца, които са християнски вярващи и които с поведението си демонстрират лоялността си към християнските принципи. Децата, които не са лоялни към християнските принципи, са почти твърде голям недостатък за всеки църковен лидер. Провалът на

Ако свещеникът или местният църковен старейшина не контролира правилно собственото си домакинство, това ще подведе мнозина, както в църквата, така и извън нея. Човек, който не е успял да възпита правилно собствените си деца, така че да им липсват сдържаност и самодисциплина, показва липса на способност да управлява другите. Съответно, той е негоден да поеме отговорност като водач на църквата. Сравнете трагичната история на Илий и двамата му синове (вижте 1 Царе 2:27; 3:11).

„Не можем да мислим, че който и да е човек, колкото и големи да са неговите способности и полезност, служи най-добре на Бога или на света, докато времето му е отделено за други занимания, пренебрегвайки собствените му деца“ (CG 232).

Бунт. Гръцки *asōtia*, „разсейване“, „непоправимост“. Сравни Еф. 5:18.

Непокорен. Гръцки *anupotaktos*, „бунтовен“, „недисциплиниран“. Сравни 1 Тим. 1:9.

7. Епископ. От гр. *episkopos*, „надзирател“ (виж Деяния 11:30; 20:28; 1 Тим. 3:1).

Безупречен. Вижте върху 1 Тим. 3:10.

Настойник. Вижте върху 1 Кор. 4:1.

Своеволен. Или „арогантен“.

Не се ядосва скоро. Или „не се избухва бързо“. Във всяка организация, светска или църковна, има моменти, когато идеите се сблъскват и се развиват недоразумения. Ефективността на една църква под напрежението на различни мнения зависи от стабилизиращото влияние на самообладан лидер, чиято самодисциплина вдъхва търпение и дух на разбирателство.

Не се отдава на вино. Вижте върху 1 Тим. 3:3.

Няма нападател. Вижте 1 Тим. 3:3.

Отдадени на мръсна печалба. Вижте 1 Тим. 3:8.

8. Гостоприемство. Вижте върху 1 Тим. 3:2.

Добри мъже. По-скоро „доброта“.

Трезвен. Или „здравомислещ“ (вижте върху 1 Тим. 3:2).

Просто. Гръцки *dikaïos*, „прав“ (вижте върху Матей 1:19).

Свет. Гръцки *hosios*, „чист“, „благочестив“ (виж върху Деяния 2:27).

Умерен. По-скоро „самоконтролиран“, подходящ завършек на положителните качества да се упражнява. Тъй като едно добро качество може да бъде нарушено от прекомерност, самоконтролът във всичко е необходимо условие за успешно църковно ръководство.

9. Държа се здраво. Или „прилепвам се към“.

Верен. Или „достоеен за доверие“, „сигурен“.

Слово. Тоест, евангелието.

Способен. В допълнение към безупречния морален профил, високото призвание на служението изисква интелектуални способности от най-висок порядък. Бъдещият служител трябва да прояви както способността да разбира, така и способността да съобщава истината, преди да бъде ръкоположен.

Пълното познаване на Писанията, за предпочитане на оригиналните им езици, трябва да бъде първата цел на служителя. В противен случай той може по невежество да ги изкриви от истинското им значение (виж GW 105). Бог никога не изпраща Светия Дух, за да благослови невежеството (GW 105, 106). Умствената дисциплина значително ще увеличи ефективността на всеки християнски служител. Служението изисква повече от онези, които му се отдават, отколкото други професии, и необходимостта от продължаващо учене никога не престава. Всъщност, служението е повече от професия, то е призвание – божествено призвание. Напредъкът на Божието дело е твърде...

често възпрепятстван от мъже, които се опитват да свидетелстват за Него с некачествени познания и недисциплинирани умствени навици.

Действието на Светия Дух върху вродените способности подтиква служителя да се стреми към самоусъвършенстване по всякакъв възможен начин. Със смирение, родено от честен поглед върху себе си, истинският служител осъзнава собствените си недостатъци и огромната задача, която е пред него. Такъв човек не е съкрушен, а е предизвикан от възможностите, пред които е изправен, и се стреми, с молитва и усърдно, да усъвършенства талантите, дадени му от Бог. Дори сред натиска на многобройните си задължения, той ще запази чувство за относителни ценности. Няма да си позволи да използва тези неотложни задължения като извинение за пренебрегване на развиването на собствените си умствени и духовни способности. „Всеки човек трябва да чувства, че върху него лежи задължението да достигне висотата на интелектуалното величие“ (GW 279). Само образован служител, истински отдаден на своя Господ, може напълно да Го почита и прославя. Сравнете 1 Тим. 3:2; 4:16.

Здраво учение. Или „здраво учение“ (вижте върху 1 Тим. 1:10). Само служител, умел в Божието Слово може да говори с авторитета на „здравословното“ учение. Той използва пасажите от Писанието в контекста на първоначалното им значение, както са ги замислили библейските писатели, водени от Светия Дух.

Убеждавам. Гръцки *elegchō*, „осъждам“, с достатъчно доказателства (виж върху Йоан 8:46; 1 Тим. 5:20). Само аргументи, които са добре изградени и могат да преминат през най-внимателното разглеждане от най-остроумните умове, ще „убедят“ адекватно и ще накарат да замълчат онези, които се противопоставят на „здравото учение“.

Опонентите. Тоест, тези, които говорят против, противоречия.

10. Защото Павел сега обяснява причината си да набляга на високия морал и интелектуални стандарти, които трябва да управляват избора на църковни водачи. Критската църква очевидно е имала над средния брой лъжеучители, които са подчертавали някои от основните слабости на критските жители (вижте на стих 12).

Непокорни. Вижте стих 6. Номиналните членове на църквата, които отказаха сътрудничество, бяха фракционен, твърдоглав и непокорен.

Суетни говорчици. Сравни 1 Тим. 1:6.

Измамници. Сравнете 2 Петрово 2:3, 18, 19.

За обрязването. Тоест, от еврейски произход, може би сродни на извратените „законоучители“ (вижте 1 Тим. 1:7), които поддържаха необходимостта от обрязване и други обреди и церемонии на Моисеевия закон (вижте том VI, стр. 932).

11. Трябва да се спре. Не трябва да се дава публична възможност на „суетните приказливци и измамници“ (ст. 10). Бдителният старейшина е длъжен да предпази своята конгрегация от объркване.

Сравни 1 Тим. 1:4.

Подбиване. Вижте върху 2 Тим. 2:18.

Цели къщи. Сравнете 2 Тим. 3:6.

Заради мръсна печалба. Сравнете 1 Тим. 3:8. Строгото ограничение, изложено тук Изискването старейшините и дяконите (вижте 1 Тим. 3:8; Тит 1:7) да бъдат финансово безупречни се разбира най-добре в контекста на времето на Павел. Очевидно много бъдещи религиозни работници са използвали църковния си пост за лична изгода, като са адаптирали ученията си, за да угодят на богатите, или като са използвали свещения си пост, за да си осигурят лични услуги.

12. Техен собствен пророк. Тоест, критски пророк, вероятно Епименид, живял в Кносос през VI век пр.н.е. За използването на същото стихотворение от Павел на хълма на Марс вижте Деяния 17:28.

Лъжци. Тази част от поемата на Епименид е цитирана и от Калимах (3 век пр.н.е.) в неговия химн за Зевс. Вместо да отстоява собственото си мнение, Павел мъдро цитира не враговете на критяните, а един от техните уважавани говорители. В древния свят фразата „критянин“ е означавала да лъжеш или заблуждаваш като критянин. Тази обидна критска черта сега е била очевидна в перверзните религиозни учители и „непокорните“ членове на различни конгрегации (ст. 10).

Зли зверове. Тук поетът отбелязва недисциплинираната арогантност на своите събратя. сънародници, същата липса на морална отговорност, която сега наблюдава Павел.

Бавни кореми. Или „мързеливи лакомници“. Критяните били по-склонни да се глезят, отколкото да работят усърдно за подобряване на собственото си положение и за общото благо (вж. Фил. 3:19).

13. Това свидетелство е вярно. Тук Павел подкрепя строгата преценка, която критският поет е изрекъл за критския характер. Това, което е било писано за критяните 600 години по-рано, все още е било вярно – основният им характер не се е променил. Тази липса на морална почтеност, която е проникнала в голяма част от критското население, е представлявала сериозна опасност за младите църкви на острова.

Укор. Гръцки *elegchō* (виж на стих 9).

Рязко. Както ножът на хирурга отрязва болна тъкан, за да може да се постигне добро здраве, така и думите и дисциплината на Тит и критските старейшини трябва да отрежат това, което застрашава бъдещето на църквата.

Здрав. Или „здрав“ (виж 1 Тим. 6:3; 2 Тим. 4:3; Тит 1:9; виж върху 1 Тим. 1:10; 2 Тим. 1:13).

14. Еврейски басни. Вижте върху 1 Тим. 1:4. Подобни проблеми са се сблъскали както Тит, така и Тимотей (виж върху 1 Тим. 1:4–7). Юдейската практика да се тълкува Стариият завет чрез алегоричен метод замъглявала истината и пораждала спекулации и спорове (виж върху 1 Тим. 1:4; 6:4, 5). Такъв метод удовлетворявал ума, но оставял душата безплодна. Еврейските басни пораждали словесни битки (2 Тим. 2:14) и им липсвала възбуждащата сила на Светия Дух.

Човешки заповеди. Вижте Матей 15:9. Християнската църква винаги е била изправена пред проблем с извратените учения, които се представят за „истина“. Всяко учение на църквата трябва да може да издържи най-внимателната проверка. Сатана винаги може да нанесе повече вреда на разпространението на истината, като действа вътре в църквата, отколкото като я атакува отвън.

15. Чистите. Тоест, чистите по сърце (вижте Мат. 5:8), тези, които разбират праведността чрез вяра и които са наясно с опасностите на еврейската система от ритуали и церемонии и еврейските басни (Тит 1:14).

Всичко. Вижте 1 Кор. 6:12. Тук Павел разглежда еврейската ритуална чистота. Той прави разлика между онези, които се опитват да компенсират липсата на морална чистота чрез церемониални пречиствания, и онези, които вярват, че церемониалните изпълнения не са от съществено значение за развитието на одобрен от Бога живот. Тук Павел не намеква, че християнинът е свободен да се занимава с практики, осъдени другаде в Писанието, или че библийските забрани относно моралното поведение или хранителните практики не се отнасят за християните. Сравнете Христовото учение в Марк 7:19 (вижте коментара там и върху Рим. 14:20).

Онези, които са осквернени. Тоест, онези, които не са се обърнали във вярата и не познават мира, който съпътства праведността чрез вяра. Те са „невярващите“, които отказват да се съобразят с евангелието на Павел, „противниците“ (ст. 9).

Техният ум. Тоест, техният начин на мислене, тяхното отношение. Сравнете Рим. 7:23; Еф. 4:23; Фил. 4:7; 2 Тим. 3:8. „Осквернените и невярващите“ позволяват на умовете си да бъдат

управлявани от неосветени желания. За обсъждане на ефекта от обръщането във вярата върху ума вижте Рим. 12:2; вж. Фил. 4:8.

Съвест. Съзнанието за морално добро и зло се притъпява, когато умът избира да се спира на неосветени желания. При такива обстоятелства съвестта не може да функционира ефективно. Като намагнетизиран компас тя престава да бъде точен и надежден водач.

16. Те изповядват. Или юдаизиращи християни, или ортодоксални евреи, или и двете. Поради акцента си върху интелектуалните спекулации, тези необърнати учители твърдят, че познават Бога, може би дори по-добре от християните. Поведението им обаче разкрива истинския им господар; те не вършат делата Божии.

С делата си отричат. Вижте върху Матей 7:21–27.

Да бъдеш отвратителен. Неискреното изповядване на тези извратени религиозни учители и „непокорни“ (ст. 10) църковни членове представлява голямо прегрешение в очите на Бога. За такива хора би било по-добре никога да не бяха чували за християнството (вижте върху Лука 12:47).

Негодник. Гръцки *adokimos*, „неиздържаш изпитанието“, „безполезен“ (вижте върху 2 Тим. 3:8). В резултат на техния лицемерен, осквернен и егоистичен живот, тези мъже били безполезни за каквото и да е добро или благородно дело. Очевидно много от критските вярващи ходели при такива учители за обучение по християнско учение и практика. Павел нямал друг избор, освен да говори откровено както за учителите, така и за техните последователи.

КОМЕНТАРИ НА ЕЛЪН Г. УАЙТ

5–75Т 617 6–

91Т 692 7–9АА

95 8 АН 445;

ML 194; 2Т 645; 6Т 342; WM 85, 97 9 1Т 415; 8Т 18 10–13COL 248 13

3Т 359 16 ТМ 451; 1Т

406, 415; 2Т 125,

444, 682; 5Т 84,

145 ГЛАВА 2

1 Указания, дадени на Тит както за неговото учение, така и за живота му. 9 За дълга на слугите и като цяло на всички християни.

1. Говори ти. Гръцкият език подчертава контраста между съдържанието и начина на Учението на Тит и това на лъжеучителите в Крит (вижте върху гл. 1:10–16). Тук Павел очертава третата задача, пред която е изправен Тит. Той е бил (1) да организира и запознае критските братя с църковното управление (гл. 1:5–8); (2) да опровергае „суетните бълнуващи и измамници“ (ст. 10), които проповядвали нездравословно учение и покварявали моралния тон на цялата църква с нечестивия си живот (ст. 9–16); (3) да съобщи ясно и точно истината на евангелието.

Здраво учение. Вижте гл. 1:9.

2. Възрастни мъже. Гръцки *presbutai*, „по-възрастни мъже“. Сравни 1 Тим. 5:1. Вижте върху Деяния 11:30.

Трезвен. Гръцко *perhaiōi*, „въздържатели от вино“ (вижте 1 Тим. 3:2, 3).

Гроб. Гръцки *sempoi*, „достоеен за почит“, „достойно достоеен“ (виж 1 Тим. 3:8).

Умерен. Гръцки *sōphrōn*, „благоразумен“, „здравомислещ“ (вижте върху 1 Тим. 3:2). По-възрастни мъже в църквата трябва да се уважават мъдрите им съвети. Когато човек е дисциплиниран от Бог, такъв съвет не бива да се приема лекомислено.

Здрави във вярата. Вижте гл. 1:13.

Любов. Или „любов“ (вижте върху 1 Кор. 13:1).

Търпение. Гръцки *hupomōnē*, „сила на духа“, „издръжливост“ (вижте върху Рим. 5:3). Тези качества трябва винаги да се поддържа здрав. С течение на годините мъжете могат да се изтощят и вярата им може да се изопачи от суеверия и традиции, любовта им да се отслаби до обикновени сантименти; търпението им - до апатично примирение. Собственият живот на Павел беше славна илюстрация на идеала, изложен тук, образец на великолепие за всички мъже и жени.

3. Възрастни жени. Сравнете 1 Тим. 5:2. Християнството издигна статута на женствеността до позиция, непозната дотогава. Този нов статус обаче изискваше съответен отговор от християнските жени. Те трябваше да изпълнят първоначалната Божия цел като бастиони на нежност и преданост. По този начин християнските жени трябваше да дадат пример за чистота и преданост към дома и децата, както за собствените си дъщери, така и за своите езически съседи (виж Тит 2:4).

Както подобава на святост. Или „като онези, които извършват свята служба“, буквално „като жрици“.

Не лъжеобвинители. Вижте 2 Тим. 3:3.

Не се отдава на. Или „вече не оставай роб на“.

Много вино. Вижте върху 1 Тим. 3:8. Защото църквата в Крит е била новооснована „Възрастните жени“ са били тези, които са живели по-голямата част от живота си според стандартите и навиците на езическо общество. Пиенето на вино е често срещана практика в Близкия изток и Ориента. След дълъг живот на такава практика, робството на виното би било правило, а не изключение.

Учители на добри неща. За разлика от обикновените клюки, клевети или „бабски басни“ (1 Тим. 4:7).

4. Младите жени. Добродетелите на женствеността се предават най-добре от поколение на поколение чрез емоционално зрели жени, които са научили добре уроците на самодисциплината и личното благочестие. Трагично е младите жени да поемат задълженията на съпругата и майчинството, без да са били правилно обучени чрез наставления и пример на отговорностите на християнската женственост.

Да бъдеш трезвен. Гръцки *sōphronizō*, „да направиш здравомислещ“, т.е. да се обучава за емоционална зрялост (виж на стих 5).

Съпрузи. Здравомислещата съпруга осъзнава, че хармонията и силата на Домът зависи от ролята ѝ на помощник на съпруга си, а не на негов конкурент.

Деца. Павел набляга на основния закон за семейната сигурност и емоционалното развитие. Приносът на любящата майка, последователно и безкористно предлаган на всяко растящо дете, не може да бъде напълно задоволен по друг начин. Децата не трябва да се разглеждат нито като пречки пред щастието на възрастните, нито като организми, които автоматично развиват благородни и уважавани добродетели.

5. Дискретен. Гръцки *sōphrōn*, „благоразумен“, „самоконтролиран“, „здравомислещ“. Павел Честото наблягане върху думата „софрон“ и нейните производни в писмата му до Тимотей и Тит (1 Тим. 2:9, 15; 3:2; 2 Тим. 1:7; Тит 1:8; 2:2, 4-6, 12) отразява обмислено усилие да

решаване на основен проблем в църковната организация и развитието на характера. Самоконтролът означава победа над егоизма. Личните желания трябва да бъдат подчинени на общото благо на семейството и другите, а разочарованията трябва да бъдат посрещнати със смелост и жизнерадост.

Пазители у дома. Текстовите доказателства подкрепят (вж. стр. 10) тълкуването „работници у дома“. Майките, които прекарват голяма част от времето си извън дома, понякога пренебрегват семейните си задължения. Да се позволи на децата да се разхождат без родителски надзор или да се поставят под ръководството на платен асистент, не изпълнява божественото наставление, дадено тук.

Добре. Описанието на християнка от Павел се сравнява с класическото изобразяване на почтената майка и съпруга в Притчи 31:10–31.

Послушен. Вижте върху Еф. 5:22; 1 Тим. 2:11.

Богохулства. Защото християните носят името на своя Бог и твърдят, че представляват Павел настоятелно го призова за внимателен преглед на ежедневните навици, по които се преценява силата на религията. Подобно на езичниците, много членове на църквата избират да спазват сложни ритуали, вместо да живеят вярно за Бога ден след ден. Вярното изпълнение на ежедневните задачи представлява първата отговорност на християнската жена. Никакви църковни задължения, колкото и добре да са изпълнени, не могат да компенсират липсата на подходящи грижи за децата или емоционалната незрялост. Ако езичникът забележи, че християнските жени не са по-самоконтролирани и отговорни от езическите жени, каузата на християнството претърпява голяма загуба. Поради по-възвишения възглед на християнството за ролята на жената в дома и църквата, езическият свят ще изследва внимателно резултатите от подобна професия. Специалната грижа на Павел беше да изгради църквата върху правилните принципи, знаейки, че моралният и духовен тон на дома и общността до голяма степен се определя от нейните жени.

6. Млади мъже. Тоест, за разлика от „възрастните мъже“ (ст. 2).

Трезвомислещ. Вижте стихове 4, 5. Може би Тит, бидейки млад мъж, би бил най-успешен в съветването на връстниците си.

7. Във всичко. Сравнете подобен съвет с този на Тимотей (вижте върху 1 Тим. 4:12). Истинското християнство включва всяка дейност, в която човек може да се ангажира с мисли, пленени от Божията воля (2 Кор. 10:5).

Шинг. Както християните от Крит, така и техните езически съседни са имали право да очакват християнският пастор вярно да олицетворява принципите на християнството.

По всяка вероятност Тит е бил отгледан в езически дом, вероятно в луксозния и нечестив град Антиохия. Той е бил привлечен към службата на Учителя в свежестта на младостта си. Той е бил изпитан в пещта на изпитанията и трудностите. Тук Павел напомня на Тит, че ако той даде пример чрез собствената си сдържаност и дисциплина на християнската мъжественост, това би осигурило най-ефективното възможно вдъхновение за критските вярващи.

Учение. Или „учение“. Сравнете 2 Тим. 3:10.

Непорочност. Или „здравина“. Сравни стих 1.

Гравитация. Гръцки *sempnotēs*, „достойно поведение“ (вижте върху 1 Тим. 2:2).

Искреност. Текстовите доказателства подкрепят (вж. стр. 10) пропускането на тази дума.

8. Здрав. Или „здрав“, често поставян акцент в това послание (гл. 1:9, 13; 2:1, 2, 8).

Поради греха човешката природа е болна, но евангелието е небесното предписание за премахване на причината за немощта и за възстановяване на здравето на мъжете и жените – психически, физически, духовно. Фалшивите учения, подобно на нострумите на медицинските шарлатани, не лекуват болестта и често я усложняват. По този начин Павел напомня на Тит, че неговите противници

ще наблюдава внимателно както живота му, така и думите му, за да намери нещо против него. Ако обаче Тит се погрижи да говори точно, внимателно и с молитва, противниците му ще бъдат засрамени. Те ще останат без основание за критиките, които се надяват да отправят.

Противоположна част. Нито „суетните говорници и измамниците“ (гл. 1:10), които бяха вътре църквата, нито езичниците отвън, трябваше да имат основание за критика.

9. Слуги. Или „роби“ (вижте върху Йоан 8:34).

Угодете им. Покръстването на робите не е било с цел да ги направи по-малко задоволителни работници, а да променят мрачното непослушание в радостна помощ. За обсъждане на съвета на Павел относно християнските роби вижте Еф. 6:5–9; Кол. 3:22 до 4:1; 1 Тим. 6:1, 2.

10. Кражба. Или „присвояване“, „присвояване“. Често са били използвани роби. в задължения освен тези, свързани с къщата или фермата. На някои са били поверявани бизнес начинания и им е била позволена голяма лична свобода. Това им е давало възможност за нечестност. Понякога са получавали сложно образование като художници или лекари, в което качество са работили за своите господари. Така, по времето на Павел, робът е имал много възможности да измами собственика си. Кражбата или присвояването на имуществото на господаря е било толкова често срещано в Крит, че често слугите са били наричани крадци. Християнските роби е трябвало да бъдат очевидно превъзхождащи по лоялност и честност.

Добра вяроност. Християнските роби е трябвало да бъдат напълно надеждни, докато служеха на своите земни господари.

Украсяване. Вижте върху 1 Тим. 2:9. Павел твърди, че само животът, подобен на Христовия, може с право да препоръча евангелието на света. Нови хора, а не нови методи, съставляват Божия план за разпространението на евангелието (вижте върху 1 Тим. 4:16; 2 Петрово 3:12).

Учение за Бога. Вероятно „учение за Бога“, източникът на всяка християнска надежда, което Павел развива в стихове 11–15.

11. Благодат. Гръцки charis (виж върху Йоан 1:14; Рим. 1:7; 3:24; 1 Кор. 1:3). Само по Божията благодат възрастните мъже (Тит 2:2), възрастните жени (ст. 3), младите жени (ст. 4, 5), младите мъже (ст. 6), Тит (ст. 7, 8) и робите (ст. 9, 10) могат да изпълняват отговорностите на своя специфичен статус в живота. Триумфалната нотка в евангелието на Павел е, че мъжете и жените намират победа над греха, че христоподобният живот, веднъж разкрит в плът и кръв, може да бъде дублиран във всеки мъж или жена, мотивирани от Духа. Всяка заповед от Бога е придружена от Неговата „благодат“ – силата да се изпълнят Неговите цели (виж върху 2 Кор. 12:9; Евр. 13:9).

Яви се. „Благодатта“, тоест изобилната спасителна любов на Бог, проявена към грешниците, винаги е била достъпна за хората (вижте върху Пс. 51:1–17; вижте Допълнителна бележка върху Пс. 36). Но Божият план за спасението на хората стана по-ясен с идването на Исус.

Всички хора. Сравнете Йоан 1:9; 3:17; 1 Тим. 2:4; 2 Петрово 3:9. На всички хора е дадена достатъчно възможност да бъдат спасени, но упоритият отказ на мнозина да приемат „Божията благодат“ води до вечна смърт; по този начин Божията цел е до такава степен осуетена и дарът на спасението е пренебрегнат. Християните трябва правилно да представят принципите на христоподобния живот, за да могат езичниците да бъдат впечатлени от превъзходството на християнството, е темата на съвета на Павел в тази глава.

12. Учение. Гръцки paideuō, „образовавам“, „давам насоки“, често използвано за описание на процеса на отглеждане на дете. Спасителната благодат не само помага на мъжете да изкоренят

греховни практики; то активно култивира нови и достойни навици. Това ежедневно наставление от Бога може да се опише като процес на освещение (вижте върху Рим. 6:19; 1 Сол. 4:3).

Отричане. Или „отхвърляне“.

Похоти. Или „желания“, които не се стремят към нищо по-висше от удоволствията на този свят.

Сравнете 1 Йоан 2:15, 16.

Трезвомислено. Гръцки *sōphronōs*, „разумно“ (вижте върху стих 5). Истинският християнин осъзнава своите социални отговорности, както и духовните си задължения като Божие дете. „Божията благодат“ дава достатъчна сила, така че хората да могат да проявяват истинско самообладание (вижте върху Еф. 4:13).

Праведно. Или „справедливо“.

Благочестив. Гръцки *eusebōs* (вижте върху 2 Тим. 3:12).

Настоящият свят. Вижте върху 1 Тим. 6:17.

13. Търся. Гръцки *prosdechomai*, „чакам“, „очаквам“. Павел добавя втори стимул, когато призовава членовете на критската църква да живеят като представители на Исус Христос. В допълнение към превъзходния живот на земята, християнинът е възнаграден с неизмеримия дар на вечния живот. Следователно, ежедневието трябва да бъде в хармония с изповядвания от християнина нетърпелив дух за бързото завръщане на Исус. Както Симеон беше възнаграден за верното си „чакане“ (*prosdechomai*), когато видя Исус (вижте върху Лука 2:25), така и голяма група християни един ден ще намерят най-голямата си радост, когато станат свидетели на славата на второто пришествие на Христос.

Благословена надежда. Надеждата за Христовото завръщане е великият стимул на християнската вяра в продължение на близо 2000 години, вдъхновявайки духа на вярващия и заздравявайки смелостта му сред всички превратности на живота. Тъмните моменти на обезсърчение, разочарование или скръб в този житейски опит са славно компенсирани от надеждата на християнина във второто пришествие.

Славно явяване. Или „явяване на славата“. За *epiphaneia*, „видимо явяване“, вижте 1 Тим. 6:14.

Фразата „блажена надежда“ е в противопоставяне със „славно явяване“ или „явяване на славата“, тоест явяването представлява благословената надежда. Преводът „явяване на славата“ предполага разкриването на божествените качества на Христос, когато Той се завръща на тази земя като Цар на царете, заобиколен от славното великолепие на безброй небесни ангели.

Бог и нашият Спасител Исус Христос. Сравнете 2 Сол. 2:8; 1 Тим. 6:14; 2 Тим. 4:1, 8. Гръцкият език на този израз е двусмислен, следователно съществува несигурност дали Павел говори както за Отца, така и за Сина, или само за Христос. Много коментатори предпочитат да разглеждат израза като отнасящ се само за Христос. Не се среща затруднение, когато се тълкува по този начин, защото Павел приписва прерогативите на Божеството на Исус (вижте върху Рим. 4:1).

1:7; Фил. 2:6; Кол. 2:9; 1 Тим. 1:1). За обсъждане на божествеността на Христос вижте том V, стр.

917. Сравнете 2 Петрово 1:1 за подобно гръцко тълкуване. Контекстът на Павел е „явяването“ на Христос

при второто пришествие, както самият Исус е обещал (вижте върху Йоан 14:1–

3). Поради двата огромни факта, разкрити тук, че Исус Христос е Бог в най-пълния смисъл на думата и че Неговото завръщане в този свят представлява грандиозната кулминация на историята, този стих е бил изключителен източник на утеха за християните във всяка епоха.

14. Предаде себе си. Тук Павел описва делото на Божия Син, докато Той изпълнява длъжността на „Спасител“ (ст. 13). Ролята на Христос като Спасител и Посредник за изгубения човек не беше

натрапен върху Него от произволната воля на Отца; Христос „предаде Себе Си“ като доброволна жертва за Своето непокорно творение (виж върху Йоан 10:17, 18; Деяния 3:15). В лицето на Исус Христос Бог разкри любовта на божествения Отец. Въпреки че Неговите синове и дъщери страдат от последствията на моралните и физическите прегрешения, Бог е проявил любовта Си, като е споделил с човека болката, причинена от греха. Христовият дар премахва всички съмнения относно върховния блясък на Божията любов към онези, които не са Му се покорили. От самото начало на греха Бог е изпитвал болката от несподеляната любов. Христовият живот на земята е достатъчна причина за хвала на изкупените през цялата вечност. Ангелите мълчат, удивени, че единственото задължение на човека се състои в приемането на тази несравнима любов на Спасителя и в завръщането му в Божието семейство.

Изкупвам. Гръцки *lutroō*, „да освободя“, „да спася“. За свързаното съществително *lutron* вижте в Матей 20:28. Сравнете Пс. 130:8. Божият план е да възстанови в изгубените хора първоначалния образ, по който са били създадени. Грехът няма да бъде пренебрегнат, а изкоренен. Процесът на освещение се състои в Божията благодат, действаща върху напълно отдадената воля на човека, така че всяка следа от грях да бъде напълно премахната от живота (вижте в Рим. 3:24; 5:1; 6:19). Да се освободи човек от примамливата сила на греха и да бъде воден към навици на праведност не изисква нищо по-малко от Божията сила. Поради греховните навици, дълбоко вкоренени в живота му, човек няма друг избор, освен да се хване за спасителната ръка на Бога за пълно избавление. И все пак, въпреки че вихрушките светове откликват мигновено на Божиите указания, човекът, кулминацията на цялото творение, често ограничава силата и планове на Бога чрез своята бунтовна воля.

Беззаконие. Гръцки *anomia*, „беззаконие“.

Очисти. Вижте върху 1 Йоан 1:7, 9; 3:3. Тук не е достатъчен само еврейски ритуал или церемония (вж. Деяния 15:9). Резултатът от спасението на човека от греха чрез Божията благодат е живот, очистен от всяка зла мисъл и дело.

Особен. Гръцки *periousios*, „избран“, т.е. от Бог за Себе Си. В староанглийски език Думата „странно“ обозначаваше това, което се е превърнало в лично притежание.

Християнската църква е наследник на Израел като Божи специален посредник за комуникацията на евангелието (вижте върху 1 Петрово 2:9). Същата мисия, привилегии и отговорности, които буквалният Израел е имал, са били прехвърлени на духовния Израел (вижте том IV, стр. 35, 36).

Ревностна. Християнската църква, докато очаква второто пришествие, ще изпълни и мисията, някога възложена на еврейския народ, да разкрие, с думи и дела, принципите на Божието управление.

15. Говорете. Тук Павел дава три метода за поучаване и ръководене на християнските конгрегации. Някои членове на църквата са нетърпеливи да слушат; други се нуждаят от допълнително настояване и по-директен съвет; трети, по различни причини, се нуждаят от по-силно напътствие, съчетано с неопровержими доказателства.

Авторитет. Авторитетът на служителя в крайна сметка не се основава на неговия пост, а на божественото му поръчение и на целостта на неговото служение.

Презирайте. Тит трябва да представи ученията си толкова убедително, че слушателите му няма искрено да избягват това, което казва, или да намират аргументите му за нелогични и по този начин да загубят доверие в него.

КОМЕНТАРИ НА ЕЛЪН Г. УАЙТ

5 2Т 315

6 СТ 535; FE 192

6-8AA 369; CSW 119; GW 60; MYP 368; TM 148; 1Т 415, 499

7 1Т 446

8 КОЛ 338; 2Т 709

10 CS 27; 1Т 507; 3Т 422; 5Т 439; 8Т 195

11 ГК 261; МБ 7

11, 12 4Т 332

11-14AA 205; СТ 330; 3Т 52

11-15ТМ 148

12 AA 505; 1Т 285

12-141Т 507

13 Ев 220; 2 Ц 194

13, 14 1Т 274, 487

13-151Т 283, 287

14 AA 519; CW 102; FE 483; ML 218; MYP 400; Те 199; TM 441; 1Т 136, 150, 305; 2Т 105, 150, 317; 3Т 538; 4Т 17, 332; 5Т 148, 592, 730; 6Т 372; 8Т 248

15 1С 276; 3С 359

ГЛАВА 3

1 Павел напътства Тит още повече, както относно нещата, които трябва да проповядва, така и относно нещата, които не трябва да проповядва. 10 Той е готов също да отхвърли упоритите ереси; 12 като прави това, той му определя време и място, където да дойде при него, и така завършва.

1. Запомнете ги. Всяко ново поколение и всеки нов член, приет в

Християнската църква има нужда често да чува за гражданските отговорности, които лежат върху християнина. Тъй като заслугите на евангелието се измерват с достойнството на неговите последователи, християнската църква трябва да застане пред света като тяло от превъзходни мъже и жени, без да пренебрегва никаква възможност да облекчи нуждите на общността и сътрудничейки по всякакъв начин в подкрепа на силите на закона и реда. Досега съветът на апостола се е състоял от съвети относно взаимоотношенията и задълженията в църковното семейство. Сега той се обръща към езическия свят, извън църковната общност.

Тема. Вероятно този съвет е бил особено необходим в Крит. Крит е бил под римско управление повече от век и жителите му са се притеснявали от чуждо господство, както и юдеите. Съветът на Павел относно лоялността към правителството е бил най-подходящ. За обсъждане на отношенията, които трябва да съществуват между християните и езическите правителства вижте Рим. 13:1-7.

Княжества и власти. Или „управители и власти“. Това би включвало всички нива на гражданската администрация, от местните служители до императора в Рим.

Подчинявайте се. Християните трябва да бъдат известни с лоялността си към гражданските власти по въпроси като събирането на данъци и обществените проекти. Пренебрегването на гражданските отговорности носи ненужен укор върху църквата. Мирът и редът са неразделна част от християнското послание. Нелоялността и бунтовете не биха препоръчали християнството на езическия свят.

Съветът на Павел свидетелства за неговото собствено благородство на характера. Опитът му с римското правителство не е бил приятен. Павел е бил затворен, окован, възпрепятстван, бит и заплашван, защото римските служители са слушали злонамерените истории, измислени от неговите неумолими еврейски врагове.

Добра работа. Истинският християнин трябва да бъде разпознаван като честен, патриотичен гражданин, който пламенно подкрепя всяка правителствена програма, предназначена да облекчи трудностите и да установи равенство. В същото време християнинът е длъжен по съвест да се въздържа от всяка правителствена дейност, която отрича основни права на който и да е човек или насърчава зли практики.

2. Да говори зло. Или „да хули“. Колкото и лоши да са някои от съгражданите му или колкото и дяволски да изглеждат някои от магистратите, християнинът никога не бива да проявява гняв или да използва обиден или груб език.

Без скандалджии. Буквално „небойници“. Истинските християни не подбуждат кавги (вижте на Евр. 12:14).

Нежен. Гръцки *erēikēs* (виж върху Яков 3:17).

Кротост. Гръцки *praotēs*, „смирение“, „внимание“ (вижте върху Мат. 5:5). Това е вътрешен, завладяващ дух, който подтиква християните да бъдат „кротки“. Тъй като Крит е бил кръстопът и пазар на Средиземноморието, той често е бил сцена на гневни недоразумения между търговци и посетители от много страни. И все пак Павел тук призовава за най-високия възможен стандарт на поведение в една от най-трудните среди в света. Поради по-тъмния фон, истинското християнско свидетелство ще блести още по-славно.

Всички мъже. Християнската любов и уважение се простират както към грубите, така и към културните, и към двамата чувствена и самоконтролирана. Такава любов единствено Христос представлява напълно.

3. Понякога. Или „преди“, „веднъж“. Тъй като тези членове на църквата, преди обръщането си във вратата, също са били езичници, сега те трябва да бъдат толерантни към грешките на езичниците. Освен това, като християни, вече овластени от „Божията благодат“ (гл. 2:11), те не трябваше да се връщат към предишното си морално ниво, каквото демонстрираха езическите им съседи, защото тогава щяха да отрекат Божията сила.

Глунав. Или „неразумен“, което предполага липса на разбиране за това кое е морално и духовно правилно (вж. Рим. 1:21; Еф. 4:18).

Непокорни. Вижте Рим. 11:30–32.

Измамени. Или „отклонени“, заради недисциплинирани умове, лесно пленени от всичко прищявка или фантазия, която се обръща към задоволяване на сетивата. Тъй като неговата воля, а не Божията, представлява единственият критерий за живота, езичникът е роб на изтощителните навици, жертва на наркотика на светските удоволствия. Често, под прикритието на култура, красота и изтънченост, необърнатите мъже и жени служат на царството на злото, давайки пълна воля на силите на егоизма, гордостта и моралния упадък. Само пренасочването на ума, обърнат от Божията благодат, е достатъчно, за да разкрие глупостта на чувственото удоволствие и светската гордост. Когато умът е просветен от Светия Дух, пътят на послушание към Божия начин на живот ще бъде главното желание и предишните измами на светските „похоти и удоволствия“ ще бъдат разкрити като глупост. Тук Павел напомня на критските членове на църквата за делото, което Божията благодат е извършила в живота им.

Водолази. Или „различни“, „разнообразни“.

Похоти. Гръцки *epithumiai* (виж върху Рим. 7:7).

Удоволствия. Без Бог те все още биха били непросветени, обичащи удоволствията хора.

Злоба и завист. Вижте 1 Кор. 5:8. Злобата и ревността са често срещани сред тези, които живеят за светски удоволствия.

Омраза. Омразата е противоположност на любовта (вижте върху Матей 5:43, 44).

4. Но след това. Буквално „но кога“. Когато човек приветства Бога в живота си, започва да действа нова сила, противоречаща на предишните сили на злите желания.

Доброта. Гръцки *chrēstotēs* (виж върху Рим. 2:4).

Любов... към човека. Гръцки *philanthrōpos*, „любов към човечеството“, използвано в класическия гръцки език за добротата на един човек към друг, милостта на суверена към поданика, съчувствието на човечеството към онези, които са в беда, и към онези, които са откупили пленници, като са платили цената за тяхната свобода. Както *chrēstotēs*, така и *philanthrōpos* са аспекти на Божията „любов“ (агарѐ, вижте върху 1 Кор. 13:1). Всяко морално превъзходство в живота на християните е единствено резултат от Божията любов към Неговите непокорни деца.

Бог, нашият Спасител. Или „нашият Бог Спасител“ (виж Тит 1:3; 2:10; виж върху 1 Тим. 1:1). В това послание Павел приписва термина „Спасител“ както на Бог Отец (гл. 1:3; 2:10; 3:4), така и на Исус (гл. 1:4; 2:13; 3:6). Когато Исус „се яви“ (виж върху гл. 2:11) на хората, Той изяви единната загриженост на Божеството за спасението на човека (виж върху 2 Кор. 5:18, 19).

5. Дела. Човек е оправдан пред Бога въз основа на Божията милост, а не заради някакво добро дело, което извършва (вижте върху Рим. 4:2, 6; 9:32; Гал. 2:16; 3:5, 10; Еф. 2:9). Общият смисъл на всички необърнати животи се състои в егоизма; по този начин никой човек не е живял според стандартите на „праведност“ (вижте върху Рим. 3:23). Единствената молба на човека е верността на Божията любов и милост, а не неговите собствени „дела“.

Милост. Като друг аспект на божествената любов (ст. 4), тук се използва милост вместо благодат, вероятно за да се подчертае окаяното състояние на човека, което изисква милост. Божието съжаление към окаяното състояние на човека представлява уверението за спасението на човека.

Измиване. Гръцки *loutron* (виж върху Еф. 5:26), т.е. духовно „измиване“, което очисти човека от злите наклонности, описани в Тит 3:3.

Регенерация. Или „преаждане“. Защото човекът е нещастен и изгубен, ако е оставен сам на себе си, и Тъй като еврейските обреди и церемониални измивания не можеха да променят греховната природа на човека, единствената алтернатива на човека е да приеме Божието решение на проблема с греха, което изисква пълна реформация на живота (вижте върху гл. 2:14). Бог възнамерява не само да прости на хората, но и да ги възстанови към безгрешен живот. Този процес на преобразяване на грешните мъже и жени в христоподобни представители на Божия начин на живот е известен другаде в Писанието като освещение (вижте върху Рим. 6:19). Освещението е неразделна част от програмата на Спасителя за изкореняване на греха. Тук „измиването на новороденото“ е първоначалната стъпка, която започва славната програма на освещението.

Някои смятат, че Павел тук говори за кръщение. Кръщението обаче не е средство за новородение, нито е основа за спасението на човека. Въпреки че кръщението се изисква от всички обърнати във вярата (виж Мат. 28:19), то само символизира вътрешното измиване или „новородение“, вече извършено от Бога (виж Мат. 3:6; Рим. 6:4); то не очисти грешниците. Искрено ангажирано, то е публично свидетелство за това, което Бог вече е направил, за да очисти грешника от злите му наклонности (вижте Тит 3:3).

Обновяване. Сравнете Рим. 12:2.

На Светия Дух. Или „чрез Светия Дух“, който ежедневно укрепва и освещава обърнатия човек. Тъй като Светият Дух не действа без съгласието на човека, духовният напредък зависи от ежедневната ангажираност на християнина с Божия начин на живот. По този начин процесът на освещаване изисква партньорство между Бог и човека. След като човекът избере

По Божия начин, Светият Дух дава енергия на отслабената му воля, така че той е овластен да върши Божията воля. „Грехът може да бъде устоят и преодолян само чрез могъщото действие на Третото Лице на Божеството, Който ще дойде без модифицирана енергия, а в пълнотата на божествената сила“ (DA 671).

6. Който. Или „когото“, тоест Светият Дух (ст. 5).

Той. Тоест, „Бог, нашият Спасител“ (ст. 4).

Сарай. Може би препратка към Петдесетница (виж Деяния 2:18), но несъмнено към личния опит на всеки истински обърнат християнин. Христовото обещание за идването на Светия Дух (виж върху Йоан 14:16, 17, 26; 15:26; 16:7–14) се е изобилно изпълнило в живота на тези ранни християни. В собствения си живот те са проявили преобразяващата, енергизираща сила на обещания Дух.

Христос, нашият Спасител. Вижте гл. 2:13.

7. Че. Или „така че“, в резултат на „измиването на новороденото“ (ст. 5).

Да бъдеш оправдан. Буквално „като е бил оправдан“, въз основа на предаването на човека на Божията воля за него. Бог възражда само онези, които е оправдал; Той не налага ничия воля (вижте Рим. 3:24).

Негов. Гръцки *ekeinos*, „на този“, т.е. „Бог, нашият Спасител“ (ст. 4).

Благодат. Вижте Рим. 3:24.

Наследници. Докато християнинът запазва позицията си на Божи син, той притежава радостта да споделя с Христос наградата на изкупените (вижте Рим. 8:17). Ако се отрече от синовството си пред Бога и откаже да представлява принципите на Отца, той вече няма да бъде наследник на вечното наследство.

Вечен живот. Вижте гл. 1:2.

8. Верен. Или „достоеен за доверие“ (вж. 1 Тим. 1:15; 3:1; 4:9; 2 Тим. 2:11). Павел се позовава на твърденията в Тит 3:4–7 относно Божието благодатно спасение.

Тези неща. Простата, но винаги удовлетворяваща история за несравнимата Божия любов вдъхва ново удивление и смелост всеки път, когато бъде преразказана. Въпреки че искрените християни непрекъснато узряват в развитието на характера си, постоянното напомняне за оправдаващата и освещаващата Божия любов осигурява ежедневен мир и насърчение. Очертанието на плана на спасение от Павел (ст. 4–7) никога няма да бъде напълно оценено от християните в този живот. Следователно, постоянните повторения на истината относно Божията природа ще разкрият съкровища както стари, така и нови. Тези нови прозрения осигуряват допълнителен стимул за ускоряване на възстановяването на Божия образ.

Тези, които са повярвали. Гръцкият израз предполага допълнителната мисъл „и все още вярват“. Ежедневното ядене на хляба на живота ще поддържа пламенния дух на истинския християнин. Писанията заявяват, че онези, които се задоволяват само с елементарните факти на евангелието, скоро престават да бъдат полезни за християнската църква. Животът им е в застой, защото умовете им са спящи. Поради притъпяването на „слуха“, с течение на времето такива хора са неподготвени за напредъка на Божия Дух (вижте на Евр. 5:11 до 6:1).

Поддържай. Буквално „поеми водещата роля“.

Добри дела. Вижте върху Галатяни 5:22, 23.

Полезно за човеците. Това е програмата за наставление, която Павел е очертал в това послание. „Супоритите и измамниците“ (гл. 1:10), които се бяха опитали да отклонят критската църква, са замислили ученията си така, че да благоприятстват естествените импулси на членовете на църквата, с цел финансова изгода (ст. 11). Павел обаче се е интересувал

единствено в промяната на характера им (вижте гл. 2:1–10). Евангелието на Павел смути критяните, както и други другаде, но именно това смущение накара хората да се самоизпитат и да си присвоят очистващата милост и възстановяващата благодат на Бог (вижте гл. 2:14; 3:5).

9. Глупави въпроси. Тоест, безсмислени словесни спорове относно Моисееви и фарисейски разпоредби (вижте върху 1 Тим. 1:4; 6:4; 2 Тим. 2:23).

Родословия. Вижте върху 1 Тим. 1:4.

Стремежи. Особено насърчавани от извратените законоучители (вижте 1 Тим.

1:7; Тит 1:10, 14), които се стремяха да изопачат изучаването на Библията и да го превърнат в обсъждане на странни и причудливи теми. Такива теоретични спекулации не доведоха до подобряване на характера, нито пък бяха благоприятни за християнско общение.

Неполезно. Поради ранното си обучение в фантастичните разсъждения на еврейските предания, Павел се съпротивлявал на всяка тенденция към подобни развития в християнската църква. Апостолът бил видял ефекта върху юдаизма от злокачествения растеж на безсмислени и извратени учения. Той възнамерявал християнството да не бъде засегнато толкова много.

Суетен. Гръцки *mataios*, „безполезен“, „безполезен“ (вижте върху 1 Кор. 15:17).

10. Heretick. Гръцки *hairetikos*, „фракционен“ (за обсъждане на сродната дума *hairesis* (вижте върху Деянния 5:17). Съответно, първата фраза от този стих може да гласи „разцеплен човек“. Тук Павел очертава правилния метод за справяне с конфликтните членове, които насърчават объркването и раздорите, описани в стих 9. Разцепленият човек поддържа мнения, които противоречат на установеното евангелие, проповядвано от Павел и както е изложено в Стария завет.

Ако тези противоположни мнения се пропагандират активно, се развива разкол и членовете на църквата, както стари, така и нови, са неувверени във вярата.

Един мил и задълбочен разговор с фракционирания човек е задължение на председателстващия старейшина. Ако не се получи благоприятен отговор, тогава втора молба за сътрудничество, изразена по-сериозно, е очевидно следващата стъпка на лидера. Целта на тези две интервюта е да се възстанови фракционираният член. На дисидента трябва да бъдат представени достатъчно доказателства, така че погрешните му възгледи да бъдат справедливо и убедително разкрити (вижте гл. 1:9, 13; 2:15).

Всеки лидер трябва да помни, че стандартът за здраво учение не е неговото лично мнение, а Божието Слово. Всяко решение относно еретичните възгледи трябва да се основава на ясни библейски доказателства.

Отхвърлям. Гръцки *paraiteomai*, „избягвам“, „странявам“ (вж. върху 1 Тим. 4:7; 5:11). Павел не препоръчва непременно отлъчването на човек, който е разединен, заради личните му възгледи, освен ако той не ги противопоставя на надлежно упражняваната църковна власт или ако това не е съпътстващо нарушение на моралните стандарти (вж. Рим. 16:17; вж. върху 2 Сол. 3:14).

11. Подкопано. Или „изопачено“, т.е. отвърнало се от намерението, както и от форма на истинско учение.

Синет. Фракционистът не само е познавал истината и поне за известно време я е отхвърлял в полза на противоречивите си учения, но е отхвърлял и братските протести на църковните водачи.

Осъден сам на себе си. Тоест, собствената му съвест го осъжда.

12. Артема. Друг верен помощник, за когото не е известно нищо повече.

Тихик. Вижте върху 2 Тим. 4:12. Или той, или Артема щяха да заместят Тит в Крит, когато той замина за Никопол. Това щяло да позволи на Тит да организира работата си, за да се подготви за зимните си трудове с Павел.

Никополис. Буквално „град на победата“. Вероятно градът в провинция Епир, основан от Август след успешната битка при Акциум.

Решен. Или „решил“.

Да зимува. Вижте том VI, стр. 107.

13. Донеси. Гръцки *proretrō*, „изпращам напред“, т.е. след като осигурим най-необходимото за пътуване.

Зина, адвокатът. В Библията няма друга информация относно този сътрудник на Павел. Не е ясно дали е бил експерт по Моисеевия закон или по римското право. Според преданието по-късно той става епископ на Диополис.

Аполос. Вижте върху 1 Кор. 1:12.

Старателно. Или „усърдно“, свързано с „донасям“. Зина и Аполос е трябвало да бъдат старателно екипирани за очакваното си пътуване.

14. Нашите. Тоест, критските християни.

Поддържай. Вижте стих 8.

Употреби. Или „желания“. Посещението на Зина и Аполос би било отлична възможност за критската църква да прояви християнско гостоприемство, дори посетителите да са напълно непознати.

15. С мен. Павел несъмнено говори за своите спътници.

Тези, които ни обичат. Тоест, събратя християни.

Всички вие. Павел очевидно е възнамерявал Тит да прочете това писмо пред цялата църква.

Амин. Вижте Мат. 5:18. Могат да бъдат цитирани важни текстови доказателства (вж. стр. 10) за пропускане на тази дума.

Послеписът след стих 15 не се появява в нито един ранен ръкопис. Очевидно той не е бил част от оригиналния вдъхновен летопис.

КОМЕНТАРИ НА ЕЛЪН Г. УАЙТ

1, 2 SL 87

2 ML 191; 2T 389

3-5MB 75

5 COL 397; DA 317; MH 65

8 SL 87 2

²Никол, Ф. Д. (1978). Коментар на Библията на адвентистите от седмия ден: Светата Библия с екзегетични и обяснителни коментари. Серия с коментарни справки (Тит 1:1). Вашингтон, окръг Колумбия: Асоциация на издателствата „Ревю енд Хералд“.